

Verslag excursie: lonnekermeer

Datum : Zaterdag - 6 juni 2026

Deelnemers : 12

het Weer : Bewolkt

Coördinatie : Harry de Jong

We vertrokken met 12 deelnemers vanaf het, niet openbare, pad naar het Hartjesbos onder leiding van Jacob van der Weele, ecooloog bij Landschap Overijssel. Na dagen van regen was het weer ons gunstig gezind, droog 19 graden en bewolkt.

Alvorens we het gebied ingingen vertelde Jacob ons eerst over de herinrichting van het gebied. De heide, hooimaten, vloeiveiden en vennen die in het gebied liggen, hebben in de loop der jaren natuurwaarden gekregen die voor Europese begrippen bijzonder zijn. Daarom is het Lonnekermeer in 2013 aangewezen als Natura 2000 gebied.

De afgelopen jaren is grootschalig natuurherstel uitgevoerd om deze bijzondere natuur te beschermen voor de toekomst. Het gebied verdroogde langzaam, waardoor veel bijzondere planten en dieren werden bedreigd. Met name het heidedeel is flink uitgebreid en het Gibraltarven heeft weer een meer natuurlijk karakter gekregen.

De hooimaatjes en vloeiveiden zijn intact gebleven en hebben ruimte gekregen om te ontwikkelen. Vervolgens zijn we het gebied ingelopen en kregen we alle gelegenheid om de bijzondere planten van dichtbij te bekijken.

Bij de eerste hooimaten, met kleine stukjes met blauwgrasland zagen we vele Gevlekte Orchis, Vleeskleurige orchis en Gevlekte rietorchis. De Brede orchis die hier ook voorkomt hebben we niet gezien.

Hier vertelde Jacob ons uitgebreid over de Hooimaten en Vloeiveiden en het verschil tussen beiden.

Een vloeiveide is een specifieke, door mensen aangelegde vorm van een hooiland (hooimaat), waarbij boeren het land in de winter en het vroege voorjaar bewust lieten overstromen om het te bevruchten met voedingsrijk beekwater.

Het is dus niet een kwestie van of het één of het ander is; elke vloeiveide is in feite een hooimaat, maar niet iedere hooimaat is een vloeiveide.

Hooimaten (Hooilanden in het algemeen)

- Functie: Stukken grasland in beekdalen die specifiek werden gebruikt om hooi te winnen voor het vee in de winter.
- Waterhuishouding: Werden vooral gevoed door het natuurlijke (grond)water of de normale, ongestuurde overstromingen van een beek.
- Typisch Twents: Vaak omzoomd door karakteristieke houtwallen en herkenbaar aan oude greppels.

Vloeiveiden (De bevroede hooimaten)

- Functie: Een intensievere variant van de hooimaat, ontworpen om de grasopbrengst kunstmatig te verhogen en de bodem te verrijken met slib.
- Waterhuishouding: Vereist een doordacht stelsel van slootjes, schotten, dammetjes en sluisjes. In de winter werd water uit een beek of kanaal gecontroleerd over het perceel geleid. Hierdoor bevroor de bodem niet en spoelde er vruchtbare humus op het land. In het voorjaar werd het water weer afgevoerd om het gras te kunnen maaien.

- **Ecologie:** Door de aanvoer van mineraalrijk water ontstonden er zeldzame, bloemrijke vegetaties zoals dotterbloemhooilanden.

Vervolgens zijn we naar het Lonnekermeer gelopen. Het Lonnekermeer is in ons land één van de belangrijkste leefgebieden van de Gevlekte witsnuitlibel. Ook de Sierlijke witsnuitlibel en de Oostelijke witsnuitlibel komen hier voor. In totaal zijn er 27 soorten libellen aangetroffen.

Hier vertelde Jacob over de ontwikkelingen van de twee meren die al zijn gedaan en nog moeten plaats vinden. Het Kleine meer is flink onder handen genomen. Nadat hij is drooggelegd is de sliblaag op de bodem weggehaald en zijn alle karperachtigen weggevangen. Deze vissen woelen de bodem om, waardoor het water troebel werd. Nu is er meer doorzicht in het water. Datzelfde willen we bereiken in het Grote Meer. Daar wordt in etappes het slib weggehaald met een duwboot. Dat zet de verlanding, veroorzaakt door de massale aanwezigheid van waterlelie en gele plomp, terug. Schoner water betekent dat in beide meren meer onderwatervegetatie tot ontwikkeling kan komen. En dat is wat de Gevlekte witsnuitlibel nodig heeft voor z'n voortplanting.

Boven het Lonnekermeer zagen we heel mooi twee Boomvalken op libellen jagen. De Boomvalk is broedvogel in het gebied. Daarna liepen we door naar het Gibraltarven. Ook dit ven is leeggepompt en ontdaan van een dikke sliblaag. De waterkwaliteit is flink verbeterd. Er komen alweer zegges, Moerashertshooi, Pilvaren en Vlottende bies voor op de oevers. Bomen rondom het ven zijn ook weggehaald, dus is er meer licht.

Het laatste deel van de excursie liepen we via de droge heide terug naar het beginpunt. Op de heide keken we naar jonge heideontwikkelingen op leemrijkere bodem, maar ook naar de overgangen van pioniersvegetatie. Het was een mooie excursie in een beperkt toegankelijk gebied met dank aan onze gids Jacob van der Weele.

Waargenomen soorten

Vogels

Boomkruiper	Boompieper	Boomvalk
Buizerd	Fitis	Gekraagde Roodstaart
Gierzwaluw	Grasmus	Gauwe Gans
Groene Specht	Houtduif	Ijsvogel
Kauw	Koekoek	Koolmees
Meerkoet	Merel	Pimpelmees
Roodborst	Tjiftjaf	Tuinfluter
Veldleeuwerik	Vink	Wilde Eend
Winterkoning	Zwarte Mees	Zwartkop

Planten & Mossen

Blauw glidkruid	Blauwe knoop	Blauwe zegge
Blonde zegge	Borstelbies	Borstelgras
Buntgras	Dwergzegge	Echt duizendguldenkruid
Echte koekoeksbloem	Geelgroene zegge	Gesteeld glaskroos
Gevlekte orchis	Gevlekte rietorchis	Gewone dophei
Gewone Dotterbloem	Grasmuur	Grote tijm
Grote wederik	Hazenzegge	Heelblaadjes
Heidekartelblad	Hoge cyperzegge	Kale jonker
Kleine valerian	Kleine zonnedauw	Knolrus
Knoopkruid	Knopbies	Koningsvaren
Liggend walstro	Mannetjesereprijs	Melkeppe
Moerashertshooi	Moerasrolklaver	Moerasspirea
Moerasvergeet-mij-nietje	Moeraswalstro	Moeraswederik

Moerasweegbree
Schildereprijs
Struikhei
Vingerhoedskruid
Vogelpootklaver
Wilde gagel

Paddenstoelen

Gewoon ijsvingertje

Overig

Bastaardkikker

Insecten

Azuurwaterjuffer
Gele Hommelroofvlieg
Grote Roodoogjuffer
Mi-vlinder
Vuurlibel

Naaldwaterbies
Sterzegge
Trekrus
Vleeskleurige orchis
Waterkruiskruid
Zwarte zegge

Zwartwordende Wasplaat

Grote Aardslak

Bastaardzandloopkever
Gestippelde Oogspanner
Grote Rupsendoder
Paardenbijter
Watersnuffel

Pinksterbloem
Stijve moerasweegbree
Veldrus
Vlottende bies
Watermunt

Muizenootje

Europese Hoornaar
Grote Keizerlibel
Hooibeestje
Vroege Glazenmaker
Zilverstreep